

2023-2024 BAHAR DÖNEMİ

HIST-200 DERSİ

**TÜRKİYE'DE YABANCI DİL EĞİTİMİ VE BİLKENT
ÜNİVERSİTESİ HAZIRLIK PROGRAMININ
TARİHÇESİ**

DERS KODU: HIST-200

ŞUBE KODU: 2

TAKIM NO: 8

ÖĞRETİM GÖREVLİSİ: ÖZLEM ELİF İŞLER

TAKIM ÜYELERİ:

- 1) ASLI TÜRKER, 22202527, IAED
- 2) CEVDET CEM KILINÇ, 22103895, POLS
- 3) ELİF BAYBURTLU, 22103355, LAW
- 4) MUHAMMED YILDIRIM, 22103370, ECON
- 5) SALİH ELÇİÇEK, 22102856, CTIS

ÖZET

Bu çalışma Türkiye'deki yabancı dil eğitimini ve Bilkent Üniversitesi Hazırlık Programını incelemektedir. Yabancı dil eğitimi konusunda önemli bir konumda bulunan Bilkent Üniversitesi Hazırlık Programının kuruluş aşaması ile müfredat ve organizasyonel yapısının zaman içerisinde geçirmiş olduğu değişiklikler ele alınmıştır. Söz konusu üniversitenin hazırlık programının Türkiye'deki yeri ve önemini anlamak için de Türkiye'de Cumhuriyet Dönemi öncesi ve sonrası yabancı dil eğitimi veren kurumlar incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye'de Yabancı Dil, Bilkent Hazırlık Programı, Yabancı Dil Eğitimi, Hazırlık Okulları, Müfredatın Değişimi

ABSTRACT

This study examines foreign language education in Turkey and the Bilkent University Preparatory Program. The establishment phase of Bilkent University Preparatory Program, which has an essential position in foreign language education, and the changes in its curriculum and organizational structure over time are discussed. In order to understand the place and importance of the preparatory program of the said university in Turkey, institutions providing foreign language education in Turkey before and after the Republican Era were examined.

Key Words: Foreign Language in Turkey, Bilkent Preparatory Program, Foreign Language Education, Preparatory Schools, Change of Curriculum

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	2
ABSTRACT.....	2
GİRİŞ.....	4
1. Türkiye’deki Hazırlık Okullarının Tarihçesi.....	5
1.1. Cumhuriyet Dönemi Yabancı Dil Eğitimi.....	5
2. Bilkent Üniversitesi Hazırlık Programının Tarihçesi.....	7
2.1. Hazırlık Programının Kuruluş Aşaması.....	7
2.2. Müfredatın Değişim Aşamaları.....	9
2.3. İdari ve Akademik Yapının Organizasyon Açısından Değişim Aşamaları.....	12
SONUÇ.....	15
KAYNAKÇA.....	17
Birincil Kaynaklar.....	17
İkincil Kaynaklar.....	17
Görsel Kaynaklar.....	19

GİRİŞ

Tarihte ülkelerin birbiriyle olan ticari, kültürel ve diplomatik ilişkilerinin artması ana dilin yanında ikinci dil eğitimine de ihtiyaç duyulmasına yol açmıştır.¹ Osmanlı İmparatorluğu'nun hüküm sürdüğü dönemde özellikle batılı ülkelerle diplomatik, ekonomik ve akademik ilişkilerde Fransızca lingua franca olarak benimsenmiştir.² Bu süreç çerçevesinde Osmanlıdaki yönetici kadrolar, kendi vatandaşlarını dünyaya entegre etmek için yabancı dilde eğitim verebilecek kurumlar kurulması yönünde aksiyon almıştır. Lise bazında örnek vermek gerekirse Fransızca eğitimi müfredata ilk defa resmi bir ders olarak Galatasaray Mekteb-i Sultânîsinde 1869 yılında girmiş oldu.³ Yüksekokul bazında ise 1827'de İstanbul'da kurulan Tıbhâne-i Âmire örnek olarak verilebilir.⁴ Bu okullarda Fransızca eğitimi verilmesindeki temel amaç Avrupa'daki gelişmeleri kısa sürede yakalayabilmektir. Birinci Dünya Savaşı sırasında Osmanlı İmparatorluğu'nun Almanya ile yakın münasebetleri Fransızcanın yanında Almancanın da ikinci bir yabancı dil olarak benimsenmesine sebep olmuştur.⁵ İstanbul Erkek Lisesinin yabancı dil olarak Almanca eğitim vermesi bunun görünen bir örneğidir.⁶ Osmanlı'da önem teşkil eden yabancı dil eğitimi mirası Cumhuriyet Dönemi'nde devralınarak üzerine pek çok yenilik eklenmek suretiyle geliştirilmiştir. Bunun sonucunda pek çok sayıda lise ve üniversitede yabancı dil eğitimi için hazırlık programları oluşturulmuş ve bu oluşum sürecine Bilkent Üniversitesi de dahil olarak daha sonra önemli bir yere sahip olmuştur. Bu makale Türkiye'de Cumhuriyet Dönemi'ndeki yabancı dil eğitimine ve Türkiye'de yabancı dil eğitiminin öncülerinden olan Bilkent Üniversitesi Hazırlık Okulunun kuruluş sürecine değinerek

---

¹ Oya Soner, "Türkiye'de Yabancı Dil Eğitiminin Dünü Bugünü," *Öneri Dergisi*, no.28 (2007): 398.

² Cengiz Tosun, "Yabancı Dille Eğitim Sorunu," *Journal of Language and Linguistic Studies*, no. 1 (2006): 33

³ Tosun, "Yabancı Dille Eğitim Sorunu," 33.

⁴ Soner, "Türkiye'de Yabancı Dil Eğitiminin Dünü Bugünü," 398.

⁵ Tosun, "Yabancı Dille Eğitim Sorunu," 33.

⁶ Tosun, "Yabancı Dille Eğitim Sorunu," 33.

günümüzdeki konumuna nasıl ulaştığını idari ve akademik yapısını ve müfredat değişimlerini inceleyerek değerlendirmektedir.

1. Türkiye’deki Hazırlık Okullarının Tarihçesi

Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin bulunduğu coğrafyada uzun yıllar boyunca varlığını devam ettiren Osmanlı İmparatorluğu’nun yabancı dil eğitimi bir süre daha Cumhuriyet Dönemi’nde takip edilse de değişen devlet ve politikaları sebebiyle süreç içinde yenilenmiştir.⁷ Bu dönemde kurulan yeni kuruluşlardan biri olan ve sayıları zamanla artan hazırlık okulları, yabancı dil seviyesi yetersiz olan öğrencilere belirli bir zaman dilimi içerisinde istenen seviyede dil eğitimi vermeyi amaçlamıştır.

1.1. Cumhuriyet Dönemi Yabancı Dil Eğitimi

Cumhuriyet Dönemi’nden itibaren devlet, nitelikli bir yabancı dil eğitimi verebilmek için politikasını değiştirmeye başlayarak yeni kurumlar kurmayı amaçlamıştır. Bu anlamda ilk yenilik, 3 Mart 1924’te çıkarılan, ülke genelinde eğitimde milli birliğin sağlanmasını amaçlayan Tevhidi Tedrisat Kanunu’dur.⁸ Bu kanunla, vakıflara bağlı medreseler kapatılarak 1927 yılında okullarda Arapça ve Farsça eğitimine son verilmiştir.⁹ Bu dönemden sonra “yabancı dil öğretimi” denilince akla Orta Doğu dilleri değil, Batı dilleri gelmesi amaçlanmış ve bu diller okullarda zorunlu ve seçmeli ders olarak okutulmuştur.¹⁰

---

⁷ Bilal Güneş, “1945-1980 Arası Türkiye’de İngilizce Eğitim,” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, 2009), 3.

⁸ Güneş, “1945-1980 Arası Türkiye’de İngilizce Eğitimi,” 4.

⁹ Soner, “Türkiye’de Yabancı Dil Eğitiminin Dünü Bugünü,” 398.

¹⁰ Bengül Çetintaş ve Ayten Genç, “Eğitim Reformu Sonrası Anadolu Liselerinde Yabancı Dil Öğretimi,” *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, no. 20 (2001): 51.

Cumhuriyet Dönemi'nde yabancı dilin öğrenilebildiği okullar dört gruba ayrılabilir. Yabancı dille eğitim yapan yabancı okullarda 1923 yılından sonra dersler Türkçe okutulmaya başlanmıştır.¹¹ Yabancı dille öğretim yapan resmî kurumlarda (Anadolu liseleri) bulunan bir yıl yoğun yabancı dil programı ile dil eğitimi desteklenmeye çalışılmıştır.¹² Ancak şu an birçok Anadolu lisesinde hazırlık sınıfının bulunmaması yabancı dil eğitiminin gelişmemesine dair bir etken olabilir. Yabancı dille öğretim yapan özel Türk okullarının ilki ise Darüşşafaka Lisesidir ve 1931 yılında açılan, Türk Eğitim Derneğinin ürünü olan TED Kolejiyle bu okulların sayısı artmıştır.¹³ Yabancı dil eğitimi veren ortaokullarda ise genel ortaokullarda yabancı dil dersleri için ayrılan süre haftada en az üç, en fazla beşi geçmemektedir.¹⁴

Ortaokul ve lise derecesinde yabancı dil eğitimi böyleyken üniversitelerde yabancı dil bilen öğrenci sayısının yetersiz olması devleti harekete geçirmiştir. 1939 yılında gerçekleşen ilk MEB Şûra Toplantısı'nda öğrencilerin üniversiteye başlamadan önce kendi alanlarında bir yıl boyunca yabancı dil eğitimi alması kararlaştırılmıştır.¹⁵ Böylece, üniversite öğrencilerinin kendi alanlarında edindikleri yabancı dil sayesinde nitelikli olmaları hedeflenmiştir. Cumhuriyet Dönemi öncesinde de var olan ve 1863 yılında kurulan Robert Koleji (İstanbul Amerikan Robert Lisesi), 1912'de Yükseköğretim hizmeti vermeye başlayarak 1971-1972 yılında "Boğaziçi Üniversitesi" ismine kavuşmuştur. ¹⁶ Böylece Boğaziçi Üniversitesi yabancı dil eğitimi veren ilk üniversite olmuştur. Devlet desteği ile de yaygınlaşmaya başlayan yabancı dil öğretiminin yüksek öğretimde kurumlaşması ise devlet üniversitesi ve Amerikan modeline en yakın

---

¹¹ Soner, "Türkiye'de Yabancı Dil Eğitiminin Dünü Bugünü," 400.

¹² Soner, "Türkiye'de Yabancı Dil Eğitiminin Dünü Bugünü," 401.

¹³ Soner, "Türkiye'de Yabancı Dil Eğitiminin Dünü Bugünü," 401.

¹⁴ Soner, "Türkiye'de Yabancı Dil Eğitiminin Dünü Bugünü," 401.

¹⁵ Güneş, "1945-1980 Arası Türkiye'de İngilizce Eğitimi," 7.

¹⁶ Güneş, "1945-1980 Arası Türkiye'de İngilizce Eğitimi," 7.

üniversite olan Orta Doğu Teknik Üniversitesinin 1956'da açılması ile başlamıştır.¹⁷ Ardından 1967 yılında İhsan Doğramacı'nın da kuruluşunda etkisi olduğu ve bir yıl İngilizce hazırlık sınıfı bulunan devlet üniversitesi olan Hacettepe Üniversitesinin açılmasıyla, İhsan Doğramacı 1984 yılında Türkiye'nin ilk vakıf üniversitesi olan Bilkent Üniversitesini kurmuştur. Hazırlık sınıfları açılarak Hacettepe ekolü takip edilmiştir. Ancak zaman içinde alınan dönütlere göre verilen yabancı dil eğitiminde değişim ve gelişim yaşanmıştır. Günümüzde İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi hem yabancı dil eğitimi hem de yabancı dilde eğitim konusunda Türkiye'de önemli bir konuma sahiptir.¹⁸

2. Bilkent Üniversitesi Hazırlık Programının Tarihçesi

Boğaziçi Üniversitesi ve ODTÜ'den sonra Bilkent Üniversitesi, ilk vakıf üniversitesi olarak Türkiye'de yabancı dil eğitimi konusunda öncü bir kurum haline gelmiştir. Diğer okullardan farklı olarak Bilkent Üniversitesi, yabancı dil eğitiminde özgün bir program benimsemiştir. Müfredatta yaptığı köklü değişikliklerle Türkiye'de yabancı dil öğretilmemesi sorununu çözmüştür. Bununla senkronize biçimde alanında uzman uluslararası kişi ve kurumlarla yapılan anlaşmalar ile eğitimde kalite artırılmıştır.

2.1. Hazırlık Programının Kuruluş Aşaması

Bilkent Üniversitesi, İhsan Doğramacı Eğitim Vakfı, İhsan Doğramacı Sağlık Vakfı ve İhsan Doğramacı Bilim ve Araştırma Vakfı kararıyla, 20 Ekim 1984'te kurulmuştur.¹⁹ Bilkent Üniversitesi günümüzde 12.000 öğrencisi, birçok farklı ülkeden öğretim elemanlarıyla 3

---

¹⁷ Özlem Saygı Birgün, "Türkiye'deki Vakıf Üniversitelerinden Beykent, İstanbul Bilgi ve Bilkent Üniversiteleri ve Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Lehigh Üniversitesi İngilizce Hazırlık Programlarında Organizasyon Yapısı ve Öğretim Görevlisi İstihdamı," (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Beykent Üniversitesi, 2006), 11.

¹⁸ Zeynep Köksal, Görüşmeyi yapanlar Aslı Türker, Cevdet Cem Kılınç, Elif Bayburtlu ve Muhammed Yıldırım, online Zoom toplantısı, 10 Nisan 2024.

¹⁹ "Bilkent Üniversitesi Kısa Tarihçesi," Bilkent Üniversitesi resmi sitesi, 7 Haziran 2008, erişim tarihi 20 Nisan 2024. <https://web.archive.org/web/20080607000852/https://www.bilkent.edu.tr/bilkent-tr/general/tarihce.html>.

enstitüsü ve 10 fakültesi içinde bulunan 29 lisans ve 59 lisansüstü programı ile uluslararası alanda tanınan bir eğitim kurumudur.²⁰ 1981 yılı sonunda yürürlüğe giren 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun, üniversitelere yabancı dilde eğitim yapabilme olanağını tanımasıyla Boğaziçi Üniversitesi ve Orta Doğu Teknik Üniversitesinin yanına, 1986 yılında bütün fakülte ve bölümlerinde derslerin tamamının İngilizce yapıldığı Bilkent Üniversitesi eklenmiştir.²¹ 1986 yılında Yabancı Diller Yüksekokulunun bir alt birimi olarak kurulan hazırlık programı, 1988 yılında ayrılarak bağımsız bir hazırlık okulu haline gelmiştir. Kurulduğu dönemde hazırlık okulunun öğretim görevlileri genellikle Hacettepe Üniversitesi kökenlilerden oluşmuştur. Böylelikle Hacettepe Üniversitesinin İngilizce hazırlık eğitimi kapsamında uyguladığı yöntemler, Bilkent Üniversitesi Hazırlık Okulu eğitimine taşınmıştır. Dolayısıyla Bilkent Üniversitesi Hazırlık Okulu, Hacettepe Üniversitesi ekolü ile benzer noktalar taşımaktadır.²² Ayrıca Bilkent Üniversitesi Hazırlık Programı da zamanla geçirdiği gelişim ve değişim süreci sonucunda pek çok üniversitenin İngilizce hazırlık eğitimi sürecine ilham kaynağı olmuştur.²³ Örnek vermek gerekirse, Bilkent Üniversitesi Hazırlık Okulu, Osmangazi Üniversitesi Yabancı Diller Bölümü tarafından 1995-1996 öğretim yılında incelenmiş, görevli öğretim üyelerinin önerileri alınmış ve Osmangazi Üniversitesi Hazırlık Okulunda uygulanan Temel İngilizce Hazırlık Programının bu sistem çerçevesinde değiştirilmesine karar verilmiştir.²⁴

Yeni oluşan sistem sonucunda Bilkent Hazırlık Okulunun zorlaşan eğitim ve sınav sistemi sebebiyle öğrencilerin hazırlığı geçmesi eskisinden zor hale gelmiştir. Bu nedenle hem yeni kayıt

---

²⁰ "Tarihçe," Bilkent Üniversitesi resmî sitesi, erişim tarihi 20 Nisan 2024. <https://w3.bilkent.edu.tr/www/tarihce/>

²¹ Selçuk Cingi, "İktisatta 'Öğretim Dili' Tartışmaları," *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, no. 3 (1992): 96.

²² Zeynep Köksal, Görüşmeyi yapanlar Aslı Türker, Cevdet Cem Kılınç, Elif Bayburtlu ve Muhammed Yıldırım, online Zoom toplantısı, 10 Nisan 2024.

²³ Şebnem Heper, "Yükseköğretim Kurumlarında Uygulanan...", 1.

²⁴ Heper, "Yükseköğretim Kurumlarında Uygulanan...", 1.

yaptıran öğrencilerin hem de hazırlık programını tamamlayamayan öğrencilerin yığılması ve hazırlığın ilk binasının yetersiz kalması söz konusu olmuştur. Yeni bir bina ihtiyacı hasıl olmuş ve şimdiki adıyla L binası prefabrik bir bina olarak hazırlık eğitimi için mevcut hazırlık binasına ek olarak tahsis edilmiştir. Ardından bu binaların da yetersiz gelmesi sonucunda hazırlık okulu Merkez Kampüs'ten Doğu Kampüs'e transfer edilmiş ve Doğu Kampüs neredeyse günümüzdeki durumuna benzer hale gelmiştir.²⁵

2.2. Müfredatın Değişim Aşamaları

Hazırlık okulunda uygulamada olan müfredat sistemi, hazırlık veya üniversite yönetimi tarafından gerekli görülen zamanlarda bazı değişikliklere uğramıştır. Müfredatta yapılan bu değişiklikler sadece yeni bir müfredatın tasarlanması ve bu müfredatın Bilkent Hazırlık Okuluna yerleştirilmesi değildir. Hâlihazırda öğrencilere verilen kaynakların yeniden tahsisi, uygulamaya konan yeni stratejilerin öğretmenler ve öğrenciler tarafından verilen geri dönütlere göre tekrardan düzenlenmesi, kararların alınmasını kolaylaştırıcı nitelikte olunması, yönetimin yeni fırsatları gözetmesi ve karar verme süreçlerinin duyarlı olmasıdır.²⁶ Bu nedenlerden dolayı verilen İngilizce eğitiminin içerikten çok içeriğin öğrencilere nasıl öğretildiği konusunda değişiklikler yapılmıştır. Bu değişikliklerin ilki de Zeynep Köksal'ın İhsan Doğramacı tarafından atanmasıdır çünkü Zeynep Köksal'dan önce hazırlık okulunda uygulanan müfredat, Türkiye'nin köklü üniversitelerinden olan Hacettepe Üniversitesinin ekolüne benziyordu (bkz. Ek 1, 2). Bilkent hazırlık programının tamamen Hacettepe ekolünü örnek aldığı söyleyemesek de programın ilk yıllarında neredeyse bütün hocalar Hacettepe kökenliydi. O dönemlerde de hazırlık okulları arasında daha dinamik ve değişime açık olan okullar Boğaziçi ve ODTÜ idi. Bu

---

²⁵ Zeynep Köksal, Görüşmeyi yapanlar Aslı Türker, Cevdet Cem Kılınç, Elif Bayburtlu ve Muhammed Yıldırım, online Zoom toplantısı, 10 Nisan 2024.

²⁶ John O'Dwyer, *Formative Evaluation for Organizational Learning* (Berlin: Peter Lang Verlag Yayınları, 2021), 83.

sebeplerden dolayı Hacettepe, bu okullara göre geriden geliyordu.²⁷ İhsan Doğramacı'nın da Bilkent Üniversitesini her alanda geliştirmek istemesini, hazırlık okulunun müfredat temelli bir değişikliğe gitmesini sağlamasından anlaşılabilir.

İlk köklü müfredat değişikliğinin Zeynep Köksal'ın atanması ile yapılmıştır ve müfredat yeniden yenilendikten sonra yeni müfredata uygun bir sistem değişikliğine gidilmiştir. Bu değişikliklerden biri de öğretim elemanlarının ana dili İngilizce olan hocalardan seçilmesi olmuştur. Bu süreçte öğretim elemanlarının alımında bazı kurumlarla anlaşma yapılmıştır. Müfredatın yenilenmesinden ve ardından da sınav sisteminin bu değişikliğe uygun olarak yeniden düzenlenmesi için de Cambridge Üniversitesine bağlı olan UCLES (University of Cambridge Local Examinations Syndicate) kurumu ile çalışmalar düzenlenmiştir.²⁸ Bu bakımdan müfredat değişikliklerinin hem sınav sistemini hem de öğretim elemanlarının seçilme kriterlerini etkilediği çıkarımı yapılabilir. Bilkent'in müfredatını yenilemesinden sonra, sınav sistemi ve personel seçme alanlarında da dünyanın bu konularda en iyi kurumlarıyla birlikte hareket etmesi, Bilkent'i dünya çapında İngilizce öğretme konusunda itibarlı bir konuma getirmiştir. Aynı zamanda Bilkent Üniversitesi Hazırlık Okulunun kendi öğrencilerine, bu yapılan müfredat değişikliğinin ardından ana dili İngilizce olan öğretmenleri bünyesine katarak İngilizce öğretmesi, öğrencilerin konuşma ve telaffuz alanlarında kendilerini geliştirmelerine olanak sağlamıştır.

Yapılan bu müfredat değişikliğinden sonra ikinci müfredat değişikliği olarak 1992-1993 akademik yılında başlatılan ve 1993-1994 yılında uygulamaya konan müfredat örnek gösterilebilir. Bu müfredat değişikliğinin temel amacı, öğrencilerin akademik yeteneklerini ve

---

²⁷ Zeynep Köksal, Görüşmeyi yapanlar Aslı Türker, Cevdet Cem Kılınç, Elif Bayburtlu ve Muhammed Yıldırım, online Zoom toplantısı, 10 Nisan 2024.

²⁸ Zeynep Köksal, Görüşmeyi yapanlar Aslı Türker, Cevdet Cem Kılınç, Elif Bayburtlu ve Muhammed Yıldırım, online Zoom toplantısı, 10 Nisan 2024.

kendi kendilerine öğrenme becerilerini artırmaktır. Bu amaçları da düzenlenen COPE (Certificate of Proficiency in English) sınavında başarı gösteren öğrencilerin sayısı ile gözlemlenmesi hedeflenmiştir (bkz. Ek 3).²⁹ Bu da öğrencinin başarısını sadece sınav bazlı bir değerlendirme yöntemi ile ölçen bir sistemin oluşmasına neden olmuştur. YÖK'ün düzenlemesiyle hazırlık okulunu iki yıl içerisinde geçemeyen öğrencilerin üniversitelerle bağının kesilmesi nedeniyle, Bilkent dahil tüm hazırlık okullarının ilk önceliğinin öğrencilerin COPE, IELTS, ve TOEFL gibi sınavlardan yüksek not almasını sağlamak anlaşılabilir. IELTS ve TOEFL gibi uluslararası geçerliliği olan sınavlar yerine Bilkent Üniversitesi hazırlık okulunun hazırladığı COPE sınavının uygulanması da aslında üniversitenin kendi müfredatını değiştirme stratejisinden dolaydır. Bu stratejiye göre kendi müfredatını ve bu müfredatın öğrencilere öğretilmesi aşamasında kendine özgü yöntemler bulan Bilkent, hem gelen tavsiyeler hem de özgün müfredatlarının bir doğal sonucu olarak kendi ölçme değerlendirme sınavını (COPE) oluşturmuştur.³⁰ Fakat söz konusu sınavın sadece Bilkent Üniversitesinde düzenlenmesi ve Bilkent dışında ulusal veya uluslararası herhangi bir alanda geçerliliği olmaması, öğrencilerin Bilkent tarafından aldıkları yabancı dil eğitimini resmi olarak başka mecralarda geçerli bir sertifika olarak kullanamamasına yol açmaktadır.

Temel amacı, yapılan müfredat değişikliği ile ortaya çıkarılan COPE sınavını başarıyla geçen öğrenci sayısını artırmak olan 1993-1994 müfredat değişikliği, aynı zamanda Bilkent Üniversitesi bölümlerinin de hazırlık okulunun yabancı dil öğretme konusunda beklentilerini de karşılamayı hedefliyordu. Bu amaç doğrultusunda 1994 yılının ocak ayında bir çalıştay düzenlendi ve bu çalıştayda üniversitenin çeşitli bölümlerinin başkanları ile hazırlık yönetimi bir

---

²⁹ John O'Dwyer, *Formative Evaluation for Organizational Learning*, 87.

³⁰ Zeynep Köksal, Görüşmeyi yapanlar Aslı Türker, Cevdet Cem Kılınc, Elif Bayburtlu ve Muhammed Yıldırım, online Zoom toplantısı, 10 Nisan 2024.

araya gelerek her bölümün yabancı dil gereksinimleri hakkında bir çalışma yaptı.³¹ Bu çalışmalar doğrultusunda da öğrencilerin bölüme geçmesinden sonra yabancı dil konusunda herhangi bir zorluk yaşamaması için müfredatta çeşitli değişiklikler yapıldı. Bu tarz değişiklikler hâlâ günümüzde bile yapılmaktadır ve üniversite bölümlerinin yöneticileri tarafından verilen geri dönütler sayesinde müfredat, yıllar içerisinde küçük değişiklikler yapılarak dinamik kalabilmektedir.

2.3. İdari ve Akademik Yapının Organizasyon Açısından Değişim Aşamaları

Türkiye'deki eski hazırlık okullarının ana sorunu, öğrencilerin bitirdikten sonra gerçekten İngilizce öğrenememiş olmalarıydı. Teoride öğrenci her ne kadar dil biliyor olarak görünse de pratik beceriler konusunda yetersizdi. Öğrenciyi yoğun bir dil bilgisi eğitimine maruz bırakmak bir dil öğretimi anlamına gelmemektedir. Dil bilgisinin önemli olduğu reddedilemez fakat öğrencinin pratik becerileri elde edebilmesi en az dil bilgisi kadar önemlidir. Bu sorun birçok okul tarafından görmezden gelinse de Bilkent Üniversitesinde ciddiye alınmıştır. Bilkent Üniversitesi Hazırlık Okulunun kuruluşundan önceki dönemde Uluslararası İlişkiler Bölümü öğretim görevlisi Duygu Sezer'in öğrencilerin İngilizce seviyelerinin yetersizliğinden yakınmasıyla İhsan Doğramacı çözüm yolları arayışlarına girmiştir ve hazırlık okulunun kuruluş serüveni başlamıştır.³² İhsan Doğramacı, günü kurtarmaya çalışan biri olmayıp sorunu fark edip gerçekten çözmeye çalışmasıyla Türkiye'deki eğitim şahsiyetlerinden farklı bir perspektife sahipti. Onun kurmak istediği sistem, gerçek anlamıyla eğitimde bir ekol olabilme isteğinin bir sonucudur. Bu sebeple İhsan Doğramacı, o dönem genel sekreterlik görevinde olan Zeynep Köksal'ı hazırlık okulunun kuruluşunda ve organizasyonel yapının oluşturulmasında

---

³¹ John O'Dwyer, *Formative Evaluation for Organizational Learning*, 93.

³² Zeynep Köksal, Görüşmeyi yapanlar Aslı Türker, Cevdet Cem Kılınc, Elif Bayburtlu ve Muhammed Yıldırım, online Zoom toplantısı, 10 Nisan 2024.

görevlendirmiştir.³³ Ayrıca İhsan Doğramacı, İngiliz Kültür Heyetinden Alan Mountford ile ana dili İngilizce olan öğretim görevlilerinin getirilmesi ve müfredatın yenilenmesi için yaptığı görüşme sonucunda CFBT (Center Foreign British Teachers) denilen bir kurumla ana dili İngilizce olan öğretim görevlileri istihdam edilmesi için anlaşmıştır.³⁴ Buradan da dil eğitiminde sadece Türk öğretmenlerden oluşan bir sistem çok da başarılı olamayacağı aşikârdır. Bu sorunu çözebilmede önemli düstur bu konuda profesyonellerin fikrine danışmak ve yardımını alabilmektir. CFBT, hazırlık okulunun ilk akademik kadrosunun oluşturulmasında rol oynamış ve yatırımlarda bulunmuştur.³⁵ Bu sayede Bilkent Üniversitesi, eski usul dil öğretimini tamamen terk etmiş ve CFBT de Türkiye'deki durumu keşfetme ve yanlışları düzeltme konusunda deneyim kazanmaya başlamıştır. Bu sorunun çözülmesinin ardından yarı yabancı yarı Türk öğretim görevlilerinden oluşan bir akademik kadro kurulması hedeflenmiştir. CFBT tarafından seçilen yabancı öğretim görevlilerine ek olarak seçilecek Türk öğretim görevlilerinin de CFBT kriterlerine uygun olmaları gerekmektedir çünkü hazırlık programının bütünlüğünü sağlamak için bu iki öğretim görevlisi grubunun uyumlu bir şekilde çalışması önemlidir.³⁶ Her iki eğitmen profilinin de eğitim verebileceği bir atmosfer oluşturmak, sonraki kuşak öğretmenleri yetiştirmede bir temel adım olacaktır. Türk öğretim görevlilerinin seçilmesi süreci CFBT yönetici kadrosunun oluşturduğu bir komisyon tarafından mülakatlar yoluyla yürütülmüştür ve İngiliz Kültür Heyeti; Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi ve Hacettepe Üniversitesinden birçok

---

³³ Zeynep Köksal, Görüşmeyi yapanlar Aslı Türker, Cevdet Cem Kılınç, Elif Bayburtlu ve Muhammed Yıldırım, online Zoom toplantısı, 10 Nisan 2024.

³⁴ Zeynep Köksal, Görüşmeyi yapanlar Aslı Türker, Cevdet Cem Kılınç, Elif Bayburtlu ve Muhammed Yıldırım, online Zoom toplantısı, 10 Nisan 2024.

³⁵ Zeynep Köksal, Görüşmeyi yapanlar Aslı Türker, Cevdet Cem Kılınç, Elif Bayburtlu ve Muhammed Yıldırım, online Zoom toplantısı, 10 Nisan 2024.

³⁶ Zeynep Köksal, Görüşmeyi yapanlar Aslı Türker, Cevdet Cem Kılınç, Elif Bayburtlu ve Muhammed Yıldırım, online Zoom toplantısı, 10 Nisan 2024.

öğretim görevlisi transferi yapılmıştır.³⁷ Bu transferler birçok üniversitenin hazırlık okullarını yeniden tasarlayacak kadroların da istihdamı ve yetiştirilmesi anlamına gelecektir.

İlk süreçte, CFBT'nin yabancı öğretim görevlilerinin istihdamı aşamasında en büyük endişesi öğretim görevlilerine barınacak yer sağlanması meselesi olmuştur.³⁸ Yabancı öğretim görevlilerin tamamen yabancı oldukları bir ülkede akademik ortamdan uzak bir çevrede yaşaması da onlar için çeşitli sorunlar oluşturabilir. Temel motivasyonu dil öğretimi olan bu insanların karşılarına çıkabilecek sorunlar sebebiyle mutlaka güvende hissedebilecekleri ortamda yaşamaları okulun da menfaatine olacaktır. CFBT, Bilkent Üniversitesinden, öğretim görevlileri için barınacak yer garantisi istemiştir ve bu doğrultuda günümüzde de yabancı öğretim görevlilerine ev sahipliği yapan Doğu Kampüs lojmanları inşa edilmiş ve CFBT'nin yabancı öğretim görevlilerin barınma sorunu ortadan kaldırılmıştır.³⁹

Bilkent Üniversitesi İngilizce Hazırlık Programındaki öğretim görevlilerinin performansı, derslerinin izlenmesiyle değerlendirilir.⁴⁰ Öğretim görevlileri, göreve başladıklarında belirli bir deneme süresine tabi tutulur ve bu süreçte aylık olarak dersleri izlenir.⁴¹ Ayrıca, İngilizce hazırlık programında hâlihazırda çalışmakta olan öğretim görevlilerinin dersi de iki ayda bir kez izlenebilmektedir.⁴² Bu sayede öğretim görevlilerinin performanslarının değerlendirmesi ve gerekli iyileştirmelerin yapılması sağlanmaktadır.⁴³ Bu değerlendirmeler hem eğitmenin hem de akademik ortamın değişimi ve gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır. İkinci bir yöntem,

---

³⁷ Zeynep Köksal, Görüşmeyi yapanlar Aslı Türker, Cevdet Cem Kılınc, Elif Bayburtlu ve Muhammed Yıldırım, online Zoom toplantısı, 10 Nisan 2024.

³⁸ Zeynep Köksal, Görüşmeyi yapanlar Aslı Türker, Cevdet Cem Kılınc, Elif Bayburtlu ve Muhammed Yıldırım, online Zoom toplantısı, 10 Nisan 2024.

³⁹ Zeynep Köksal, Görüşmeyi yapanlar Aslı Türker, Cevdet Cem Kılınc, Elif Bayburtlu ve Muhammed Yıldırım, online Zoom toplantısı, 10 Nisan 2024.

⁴⁰ Birgün, "Türkiye'deki Vakıf Üniversitelerinden..." 48.

⁴¹ Birgün, "Türkiye'deki Vakıf Üniversitelerinden..." 48.

⁴² Birgün, "Türkiye'deki Vakıf Üniversitelerinden..." 48.

⁴³ Birgün, "Türkiye'deki Vakıf Üniversitelerinden..." 48.

İngilizce hazırlık programı öğrencilerine sunulan anketler aracılığıyla dönem boyunca kendilerine verilen eğitimi ve akademik ortamı düzenli olarak değerlendirmesidir.⁴⁴ Bu sonuçlar dikkate alınarak gerekli düzenlemeler yapılmaktadır. Anonim şekilde yapılan değerlendirmeler öğrencilerin çekincelerini ortada kaldırır ve özgürce değerlendirme yapabilmesini sağlar. İhsan Doğramacı önderliğinde, CFBT'nin de katkılarıyla kurulan ve zamanla bir öncü konumuna gelen Bilkent Üniversitesi Hazırlık Okulunun statüsünü korumasına bu gibi değerlendirme ve anketler yardımcı olmaktadır. Bu sayede Bilkent Üniversitesi, Türkiye'deki diğer hazırlık okullarından farkını ortaya koymuştur.

SONUÇ

Sonuç olarak Bilkent Üniversitesinin Türkiye'deki diğer üniversiteleri yabancı dil eğitimi konusunda etkilediği görülmektedir. Bilkent'i diğer yabancı dil eğitimi veren okullardan ayıran en önemli farkı öğrencilere kültürel ve akademik anlamda farklı bakış açıları sunmak için akademik kadrosunda hem Türk hem de yabancı öğretim görevlilerini bir arada bulundurabilmesiydi. Bu yabancı öğretim görevlilerin en büyük katkılarından biri de başarısız olan ama bir türlü terk edilemeyen eğitim sisteminin tamamen yeniden oluşturulmasında öncülük etmeleriydi. Bilkent Üniversitesi yabancı dil eğitimi alanında özellikle hazırlık konusunda her ne kadar ilk başlarda farklı ekoller etkisi altında kalmış olsa da zaman içinde hem öğrencilerden hem de üniversitenin diğer birimlerinden almış olduğu geri dönütler üzerine müfredatını, organizasyonel yapısını ve sınav sistemini değiştirerek dinamik kalmayı başarmıştır. Bu sayede kendi ekolünü oluşturmuş ve kendisinden sonra kurulan birçok üniversiteye örnek olmuştur. Sonuç olarak, yabancı dil eğitimi konusunda Türkiye'de önemli bir konuma sahip olan Bilkent Üniversitesi köklü akademik kadrosu ve çağının ötesinde bir eğitim anlayışla Türkiye'nin

---

⁴⁴ Birgün, "Türkiye'deki Vakıf Üniversitelerinden..." 49.

uluslararası arenada göğsünü kabartan ve öğrencilerini dünya vatandaşı olarak yetiştiren prestijli bir eğitim kurumu olarak öne çıkmaktadır.

KAYNAKÇA

Birincil Kaynaklar

Köksal, Zeynep. Görüşmeyi yapanlar Aslı Türker, Cevdet Cem Kılınç, Elif Bayburtlu ve Muhammed Yıldırım. Online Zoom toplantısı. 10 Nisan 2024.

İkincil Kaynaklar

Bilkent Üniversitesi resmî sitesi. “Bilkent Üniversitesi Kısa Tarihçesi.” 7 Haziran 2008. Erişim tarihi 20 Nisan 2024.

<https://web.archive.org/web/20080607000852/https://www.bilkent.edu.tr/bilkent-tr/general/tarihce.html>.

Bilkent Üniversitesi resmî sitesi. “Tarihçe.” Erişim tarihi 20 Nisan 2024.

<https://w3.bilkent.edu.tr/www/tarihce/#:~:text=T%C3%BCrkiye'nin%20ilk%20vak%C4%B1f%20%C3%BCniversitesi,bir%20ara%C5%9Ft%C4%B1rma%20%C3%BCniversitesinin%20temellerini%20atm%C4%B1%C5%9Ft%C4%B1r>.

Birgün, Özlem Saygı. “Türkiye’deki Vakıf Üniversitelerinden Beykent, İstanbul Bilgi ve Bilkent Üniversiteleri ve Amerika Birleşik Devletleri’ndeki Lehigh Üniversitesi İngilizce Hazırlık Programlarında Organizasyon Yapısı Ve Öğretim Görevlisi İstihdamı.” Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi, 2006.

Cingi, Selçuk. “İktisatta ‘Öğretim Dili’ Tartışmaları.” *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, no. 3 (1992): 95-104.

Çelebi, Mustafa Durmuş ve Yıldız Suna. “Türkiye’de Anadili Eğitimi ve Yabancı Dil Öğretimi.” *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, no.5 (2006): 285-307.

Çetintaş, Bengül ve Ayten Genç, “Eğitim Reformu Sonrası Anadolu Liselerinde Yabancı Dil Öğretimi.” *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, no. 20 (2001): 51-56.

Güneş, Bilal. “1945-1980 Arası Türkiye’de İngilizce Eğitimi.” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi, 2009.

Heper, Şebnem. “Yükseköğretim kurumlarında uygulanan temel İngilizce hazırlık sınıfı programları amaçlarının gerçekleşme düzeyi: (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Yabancı Diller Bölümü Hazırlık Okulunda bir uygulama).” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Anadolu Üniversitesi, 1998.

O’Dwyer, John. *Formative Evaluation for Organisational Learning*. Berlin, Almanya: Peter Lang Verlag Yayınları, 2021.

Soner, Oya. “Türkiye’de Yabancı Dil Eğitiminin Dünü Bugünü.” *Öneri Dergisi*, no.28 (2007): 397-404.

Tosun, Cengiz. “Yabancı Dille Eğitim Sorunu,” *Journal of Language and Linguistic Studies*, no.1 (2006): 33.

Görsel Kaynaklar

Ek.1 “İhsan Doğramacı (Ortada) Bilkent Üniversitesi Hazırlık Programının Yöneticileri ile Görüşürken

Bilkent Üniversitesi Hazırlık Programı Fotoğraf Arşivi

Ek.2 “İhsan Doğramacı, Hazırlık Programının Sınıflarını Gezip Yetkililerinden Bilgi Alırken”

Bilkent Üniversitesi Hazırlık Programı Fotoğraf Arşivi

Ek.3 “16 Eylül 1991, COPE Sınavının Düzenlendiđi Bina”

Bilkent Üniversitesi Hazırlık Programı Fotoğraf Arşivi